

Útmutató az Internetes Jogtudományi Enciklopédia szerzőinek

1. Az projekt céljai

A készülő Internetes Jogtudományi Enciklopédia (a továbbiakban IJOTEN) célja, hogy magas színvonalú, tudományosan minősített és ellenőrzött tudásanyagot tegyen nyilvánosan hozzáférhetővé szakcikkek formájában. Célunk egyrészt a hazai tudásanyag összefoglalása, másrészt a jogászai kultúra terjesztése, harmadrészt pedig a szellemi horizont bővítése. Az IJOTEN célközönsége a hazai jogtudomány, a joggyakorlat, a joghallgatók, és ezen felül minden polgár, aki jogi kérdések iránt érdeklődik. Azt reméljük, hogy az írások eredményei megjelennek majd a tudományos munkák lábjegyzeteiben, az egyetemi kurzusok tananyagaiban és jogi témájú internetes újságcikkekben is (akár linkekkel, akár azok nélkül). A teljes projektleírás elérhető: jog.tk.mta.hu/internetes-jogtudomanyi-enciklopedia.

2. Tematika

Az IJOTEN a következő rovatokból épül fel: 1. Alkotmányjog, 2. Büntető eljárásjog és büntetés-végrehajtási jog, 3. Büntetőjog, 4. Családjog, 5. Dologi jog, 6. Egyházjog, 7. EU-jog, 8. Jogbölcselet, 9. Joggazdaságtan, 10. A jog művészeti reprezentációja, 11. Jogösszehasonlítás, 12. Jogszociológia, 13. Jogtörténet, 14. Környezetjog, 15. A kötelmi jog általános része, 16. A kötelmi jog különös része, 17. Közigazgatási jog, 18. Kriminológia, 19. A magánjog általános része, 20. Munkajog, 21. A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga, 22. Nemzetközi jog (Sulyok Gábor), 23. Nemzetközi magánjog, 24. Öröklési jog, 25. Pénzügyi jog, 26. Polgári eljárásjog, 27. Római jog, 28. Személyi jog, 29. Szerzői jog és iparjogvédelem, 30. Társasági jog, 31. Versenyjog

3. A szócikkek szerkezete

3.1. Szerző és cím

Fontos, hogy a szócikkeket ne az IJOTEN-re történő általános hivatkozással azonosítsák, hanem mindig az adott szerzőhöz kapcsolja a tudományos közösség. Ezért a szerző neve és a szócikk címe mellett a szerző hivatalos e-mail címét is feltüntetjük. Továbbá, összhangban a külföldi példákkal, minden szócikkhez „hivatalos” hivatkozási mintát is szerepeltetünk a szócikk legelején. Például:

Hivatkozás: BODNÁR Eszter: „Választójog” in JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, jog.tk.mta.hu/ijoten/valasztojog (2015. január 1.)

3.2. A rovat megjelölése

A rovatot és a rovatszerkesztőt is feltüntetjük, egyrészt a rovatszerkesztők szerkesztői munkájának elismerése miatt, másrészt a tartalomra vonatkozó információértékkel (ti. a feldolgozás szempontja) is szolgálhat. Amennyiben az adott szócikk egyszerre több rovatba is tartozik (ún. közös felügyeletű szócikk), akkor ezek mindegyikét feltüntetjük. A rovatszerkesztők hiperlinkelt e-mail címe is

szerepelni fog, valamint maga a rovatmegnevezés is hiperlinkelt lesz, adott rovat összes szócikkét kilistázva:

Rovat: alkotmányjog (rovatszerkesztők: [Bodnár Eszter](#) és [Jakab András](#))

A hiperlinkeket, továbbá az összes olyan kötelező szerkezeti elemet, amely a kéziratból értelemszerűen kinyerhető (tartalomjegyzék, rovatmegjelölés stb.), az IJOTEN technikai szerkesztője fogja elhelyezni, ezzel a szerkesztőknek és a szerzőknek nem kell fáradniuk.

3.3. Absztrakt

Minden szócikk egy maximum féloldalas összefoglalással kezdődik. Ennek célja, hogy a szócikk legfontosabb elemeit röviden összefoglalja, és így annak tartalmát a nem jogász olvasók számára is érthetővé tegye. Ezt a részt kvázi lexikonszerűen kell elkészíteni, mert így alkalmassá válhat arra, hogy közvetítse a nem jogász közönség felé a jogi kultúrát. Szerzőinket arra kérjük, hogy az absztraktokat kissé „populárisabban”, inkább az ismeretterjesztés, mint a precíz tudományos tárgyalás igényével készítsék el, és a tartalmi keresés szempontjából releváns szavakat említsenek itt meg.

3.4. A téma kifejtése

Az IJOTEN céljaival összhangban a szócikkek feladta nem az aktuális és a tárgyra vonatkozó jogszabályanyag bemutatása, hanem olyan szócikkek elkészítése, melyekből az olvasó egy-egy jogintézményt vagy jogi problémát átfogóan, magas tudományos színvonalon megismerhet (vagyis ez nem *jogi* enciklopédia, hanem *jogtudományi* enciklopédia). A szócikkeket a tudományosság hagyományos formai kritériumai szerint kell elkészíteni, különös tekintettel a pontos szakirodalmi hivatkozásokra.

A fentiekkel összhangban kifejezetten azt szeretnénk kérni a szerzőktől, hogy szócikkeik ne pusztán jogszabály-ismertetések legyenek – a jogszabályokat ma már viszonylag egyszerűen megtalálhatja bárki az interneten, továbbá a projekt tudományos ambícióinak ez nem felel meg –, ez azonban természetesen nem zárja ki a hatályos jogi helyzet bemutatását.

Az egyes témák tárgyalásánál a következő megközelítésmódok – a szócikk tárgyából és természetéből következő – lehető legszélesebb körű, a versengő álláspontokat bemutató alkalmazását kérjük szerzőinktől:

(a) Elméleti alapvetés – a vizsgált kérdés elméleti dimenzióinak (például a jogintézmény társadalmi hasznának, funkciójának, objektív téloszának) és esetleges filozófiai-jogelméleti háttérének bemutatása.

(b) Összehasonlító elemzés – különféle jogrendszerek megoldásainak rendszerezése és az összehasonlításból levont tanulságok elemzése.

(c) Jogtörténeti elemzés – a történeti fejlődés és problémák bemutatása, eljutva a hatályos jogi helyzethez vagy a problémakör aktuális megközelítéséhez.

(d) Dogmatikai elemzés – a hatályos jogra vonatkozó fogalmi-rendszerező álláspontok bemutatása, elemzése és összevetése.

(e) Kritikai elemzés – kritikai nézetek (kritikai) ismertetése (például a jogintézmény idejétmúlt voltára vagy az ideológiai elfogultságára vonatkozó kifogások stb.).

Az enciklopédia egyes szócikkeire való szövegbeli hivatkozásokat nyíllal (→) jelöljük meg, utána ne legyen szóköz; például: →állam. Ezek az utalások a honlapon hiperhivatkozások lesznek.

Az enciklopédia szerkesztésének egyik legfontosabb problémája, hogy mi az, amit egy adott szócikkben kell kifejteni, és mi az, amire utalásokkal lehet hivatkozni. Előfordulhat, hogy a tárgyalt kérdéshez kapcsolódó ismeretek más szócikkekben is előkerülnek. Az átfedéseket célszerű elkerülni, ugyanakkor a különböző nézőpontok szerinti megközelítések gazdagítják az enciklopédiát, és egy ilyen volumenű munkánál ez a fajta ismétlődés elkerülhetetlen. Másfelől az is előfordulhat, hogy a kapcsolódó témák között valamiféle hézag keletkezik. Az ilyen hiányosságok megszüntetése mindenképpen szükséges feladat. A hasonló típusú szócikkek hasonló módon legyenek megírva. Az egymással valamilyen módon összefüggő vagy hasonló módszerű feldolgozást igénylő szócikkeket ugyanaz a személy készítse el. Több esetben tematikai átfedés van különböző rovatok egyes szócikkei között. Ilyenkor a közös szócikkek kidolgozását mindkét rovatvezető felügyeli. Ha a kapcsolódó témaköröket mégis különböző munkatársak írják, a szócikkek megírása előtt szükséges egyeztetniük egymással.

Javasoljuk továbbá, hogy a rovatszerkesztők tartalmi vázlatot készítsenek az egyes szócikkekhez. A vázlat kialakításakor a szerkesztőknek meg kell határozniuk, hogy ki milyen mélységig taglal egy-egy részterületet. Ha ez már a vázlatok elkészítésekor eldől, akkor a felesleges átfedések, ismétlődések éppúgy elkerülhetők lesznek, mint az, hogy a már elkészült szövegekből derüljenek ki az alapvető hiányosságok.

Az előkészítésre érdemes nagy hangsúlyt helyezni, hogy minél kisebb mértékű legyen az utólagos korrigálás, átszerkesztés.

A tervezett enciklopédia akkor teljesíti a műfaji követelményeket, ha a szerzők munkáját sikerül egységes egészzé ötvözni. Minden szerzőnek megvan a maga elvi háttere, meggyőződése és jogtudósi gyakorlata, ami igen eltérő lehet. A különböző módszerek összehangolása szükséges az enciklopédia koherenciájának kialakításához.

A szócikkek két típusát különböztetjük meg:

I. Rovatbevezető szócikk (identitásszócikk)

A rovatok élén az identitásszócikk áll, amely összefoglalásul, áttekintésül szolgál, elmagyarázza az adott rovat szócikklistájának összeállításánál felmerült dilemmákat, valamint meghatározza az elméleti alapot a szócikkek megírásához, tárgyalja az összefüggéseket, keretet ad. Így az alkotmányjogi rovatban lesz egy *alkotmányjog* szócikk, a pénzügyi jogi rovatban egy *pénzügyi jog* szócikk stb. Ezek megírása a rovatszerkesztők feladata. Tartalmi szempontból a következő elemek kidolgozása javasolt: az adott rovat témáinak, területeinek a bemutatása; milyen döntések születtek és miért a szócikklista összeállításánál felmerülő kérdésekben; az adott jogág forrásai, története és igen röviden tudománytörténete szintén ide kerülhet (amennyiben nincs ezekről önálló szócikk), valamint az elméleti alapvetések, irányzatok, a lezáró, összegző értékelések, további általános kérdéseket felvető, az elméleti kutatásokat előbbre vivő megállapítások; a tudományterület rögzült képét és/vagy jelen állapotát és/vagy lehetséges irányait is lehet jelezni. Ezek a szócikkek tartalmazzák az adott rovat sajátosságainak, karakterének, felépítésének az ismertetését és a tárgyalt részterületeket is. Az identitásszócikk segédlet a tárgykör szócikkeinek a megírásához: az ebben leírtakra elegendő a

szócikkekben visszautalni (konkrét hivatkozás esetén bekezdésszámmal), így elkerülhetők az alapvető ismeretek többszöri ismétlései is. Jellemzően adódóan azonban a rovat szócikkeinek elkészülte után bizonyos elemeiben átdolgozásra szorulhat.

II. Enciklopédia-szócikk

Az enciklopédia szócikkeiben összegződnek a hazai kutatások új eredményei, módszerei, tényanyaga. Az enciklopédiával alapvetően tudományos szintézis készül, így a szócikkek az ismeretek közvetítése mellett orientáljanak, a tudományág eredményeinek, problémáinak tudományos hasznú összegezését és értékelését is adják meg. A mai tudósok szemszögéből a mai tudomány álláspontját közvetítsék, a jelenkorra vonatkozó tudnivalók teljes tárházát adják. Kérjük a szerkesztőket és a szerzőket, hogy minden egyes szócikkben összehasonlító és történeti aspektusokat is vegyenek figyelembe a kifejtésnél. Önálló történeti jellegű szócikkek azonban inkább csak a jogtörténeti és a római jogi rovatban legyenek.

3.5. Kapcsolódó szócikkek az IJOTEN-ből

A szócikk témájához kapcsolódó egyéb szócikkekre való hivatkozások a szöveg végén kapnak helyet. Itt 1. utalhatunk olyan szócikkekre, amelyek a témát másutt nagyobb részletességgel tárgyalják; 2. felhívhatjuk az olvasó figyelmét azokra a szócikkekre, amelyekben még szintén szó esik az adott témáról; 3. felsorolhatjuk azokat a szócikkeket, amelyek tartalma további információkkal szélesíti az adott terület áttekintését.

3.6. Lezárási dátum

A szócikk lezárásának dátuma. Később itt fogjuk elhelyezni a korábbi időváltozatokra mutató linkeket. Vagyis ha egy szócikknek az évek folyamán több változata is készül, akkor ezek innen mind elérhetők lesznek.

4. A szócikkek stílusáról

A szócikkek stílusának tömörnek, érthetőnek és direktnek kell lennie. A direktség azt jelenti, hogy célszerű óvakodni a sejtetésektől – vagy világosan ki kell mondani valamit, vagy hallgatni kell róla. Tartózkodjunk továbbá az érzelmi jellegű kiszólásoktól is. A szakirodalmi utalásoknál kerüendő a „maszatolás”, különösen a „vö. még...” típusú hivatkozás, mivel ez általában az sejteti, hogy a szerző az adott művet csak felületesen ismeri, vagy valamilyen tudományon kívüli ok miatt hivatkozik rá. A tartalmi szempontok mellett stílusban is egyfajta középút megtartását kérjük. A művelt olvasó számára befogadhatónak kell lennie, és a szakszerűség nem feltétlenül zárja ki az érthetőséget. A szakterminológia alkalmazása nem gátolja a megértést, ha a szövegösszefüggésből kiderül a jogtudományban kevésbé jártas olvasó számára is a szakkifejezések jelentése.

Szerzőinktől kérjük a tárgyilagos hangnem megtartását. Kerüljük a publicisztikai elemeket, miként az önbuzdító kifejezéseket is (például „Lássuk a...”).

Kerüendő az „álláspont rejtegetése” (például „ismeretes olyan álláspont...”, és aztán nem mondjuk meg, hogy egyetértünk-e vele), azért fontos, hogy a szerző minden esetben állást foglaljon – érvelve,

azaz a lehetséges érveket és ellenérveket is (nem torzítva, azok legvédhetőbb formájában) bemutatva. Ennek során ügyeljünk rá, hogy (bár egyértelműen foglaljunk állást) álláspontunkat objektív és távolságtartó stílusban mutassuk be.

A stílus mindenhol, ahol lehetséges, legyen személytelen, tehát érdemes tartózkodni az „álláspontom/véleményem szerint...” beszúrásoktól. Amennyiben egy szakirodalmi vitában állást foglalunk valamely vélemény mellett, akkor azt részletesen megindokolva, a vonatkozó szakirodalom és különösen az ellenérvek bemutatásával tegyük, ne rövid, személyes utalásokban. Az olvasó számára a szakmai közmegegyezés eredményét tükröző írásmű készítése a cél. Gyakran nincs egységes álláspont szakmai kérdésekben. Ilyenkor az egyértelműen igazolható vagy cáfolható álláspontokat is szükséges bemutatni, de a feltételezések, hipotézisek ismertetésétől tartózkodni kell. A szakmai egységesség kifejezésekként javasoljuk a többes szám első személyű igei formák használatát, még akkor is, ha a szócikkek szerzőnként azonosíthatók lesznek.

Az előbbivel összefüggésben egy álláspont kritikájának higgadtnak és szenvtelennek kell lennie. Sosem a szerző(ke)t, hanem mindig az adott szakmai álláspontot és az érvelést kritizáljuk, de ez utóbbit sem sértegető hangnemben. Mindenképpen mellőzzük a viccelődést vagy az *ad hominem* érveket, ezek a későbbiekben olyan sértődéseket szülhetnek, melyek az IJOTEN elfogadottságát veszélyeztethetik. A szócikk szerzője ha bizonyos megállapításokkal szembeni ellenvéleményének ad hangot, akkor is javasoljuk a többes szám első személyű formát az egyes szám első személy helyett.

Azt kérjük tehát leendő szerzőinktől, hogy stílusuk legyen mindig visszafogott, udvarias, szenvtelen, tárgyyszerű és fegyelmezett, de tartalmilag igenis legyenek következetesek, és mindenekelőtt a szakmaiság követelményeit érvényesítsék.

Az enciklopédiát hosszú távra mértékadó forrásnak tekintjük, kérjük szerzőinktől ennek szem előtt tartását.

4.1. Tagolás

Az alcímeket decimális rendszerben (például 1.3.2.1.) számozzuk. A szövegekben tartózkodni kell az automatikusan generált felsorolásoktól és fejezetcím-számozásoktól.

4.2. Idézés

A szó szerint hivatkozott szövegeket mindig idézőjelek közé zárva idézzék (a két-három sornál hosszabb idézetek az enciklopédiában tipográfiailag, azaz térközzel és betűmérettel különülnek majd el a főszövegtől, de ezt a kézirat megírásakor nem kell érvényesíteni). Ha nem pontosan úgy kezdenénk az idézetet, ahogyan az az eredetiben szerepel, akkor a korrekcióra szögletes zárójelet használunk:

„[I]dézet.” Ugyanígy szögletes zárójelekkel jelöljük, ha az idézetből kihagyunk részeket ([...]) vagy ha értelemzavaró szövegrészt korrigálunk vagy egészítünk ki. Az idézetet nem kell kurziválni.

Példa:

„[Mivel] a pártok a politikai rendszer meghatározó részei, helyénvaló, hogy az általános rendelkezések között szól róluk az Alkotmány [...]. A pártok más alkotmányokban [is] az állami szervek és az alapjogok fejezetein kívül, vagy a szuverenitáshoz, vagy a választójoghoz illeszkedve szerepelnek.”

4.3. Rövidítések alkalmazása

Az enciklopédiának nem lesz a teljes anyagra kiterjedő, az összes lehetséges rövidítést felölelő listája, rövidítésjegyzéke, hanem minden egyes szócikkben be kell vezetni az intézmények megnevezésére, jogforrások megjelölésére alkalmazni kívánt rövidítéseket, azaz az első előforduláskor ki kell írni a teljes megnevezést, majd zárójelben megadni a rövidítést, s onnantól kezdve a rövidített megnevezés használandó a teljes szócikken keresztül. A főszövegben használható közszói rövidítések: stb., ti., ún., vö., j. (= jegyzet), minden egyéb kerülendő (pl., ill., kül.), továbbá szükségtelen rövidítést bevezetni, ha a szövegben csak egyszer fordul elő az adott tétel. A szerkesztési folyamat során a rövidítés-használatot egységesítjük.

4.4. További általános elvek és szabályok

A századokat római számmal („XX. század”) jelöljük, a jogászok nevét minden esetben a dr., Dr. stb. előtag nélkül tüntetjük fel.

Óvakodjunk a különféle kreatív paragrafusjelölésektől. A magyar jogi helyesírásban a paragrafusszám után pont, majd pedig szóköz áll; a paragrafusjel („§”) után ellenben nincs pont, tehát a szabályos megjelölés: „32/A. §”. A bekezdésszámokat kerek zárójelben szerepeltetjük, tehát „32/A. § (1) bekezdés.” A bekezdés betűvel jelölt pontjait és a hozzá tartozó zárójelet dőlten szedjük: „19. § (3) bekezdés *a*) pont.” A számmal jelölt pontokat ellenben ponttal zárjuk: „5. § (3) bekezdés 5. pont.”

A törvénycímek megjelölésénél tartózkodjunk a hivatalosan ugyan elfogadott, de nem elterjedt kettőspontos megoldástól („1989:XXI. tv.”), ehelyett a hagyományos formát alkalmazzuk, amely megfelel a jogászi élőbeszédnek is: „1989. évi XXXI. törvény.”

Megtartjuk a jogi nyelvhasználat egyes sajátos írásjel-használati szabályait, így azt, hogy a jogszabályok bekezdéseit jelölő számokat minden esetben kerek zárójelek közé zárjuk – tehát Alkotmány 2. § (1) bekezdés, Abtv. 21. § (6) stb., azaz egy jogszabály megjelölésében szereplő, kerek zárójelek közé zárt szám minden esetben a bekezdésszámot jelöli. Ez olyannyira erős szabály, hogy „megfordítja” a szögletes és a kerek zárójel hierarchiáját a köznyelvben szokásoshoz képest. Azaz ha egy zárójeles közbevetésen belül előfordul egy jogszabálybekezdésre való konkrét hivatkozás, akkor a bekezdésszám változatlanul kerek zárójelben marad, és a közbevetés zárójele lesz szögletes: „A döntés kettős: egyrészt az általános anyagi indoklásról [a 19. § (3) bekezdés megfelelő pontjai alapján], másrészt a köztársasági elnök általi kihirdetés speciális anyagi és eljárási előfeltételeinek fennállásáról szól.” Ugyanez a helyzet az alkotmánybírósági határozatok jelölésében a dátum kerek zárójelével: „A szavazás alapelvei ezzel szemben kizárólag szorosan a szavazási eljáráshoz kapcsolódnak, annak alkalmazása nem értelmezhető kiterjesztő módon [2/1990. (II. 18.) AB határozat, ABH 1990, 18, 19.]”

Ugyanígy viselkedik és ugyanezt a hatást váltja ki a jogszabályok betűvel jelzett alpontja után álló egyszeres befejező kerek zárójel – tehát ez a megoldás: 19. § (3) bekezdés *h*) pont –; így ha zárójeles közbevetésben vagy hivatkozásban szerepel, akkor szintén megfordítja a zárójelek hierarchiáját. Továbbá a betűjel és természetesen – mint minden más esetben is! – a hozzá tartozó írásjel, azaz a befejező kerek zárójel mindig kurzív.

Személynevek esetében a nem magyar nyelvű neveket az adott személy anyanyelve szerinti formájában adjuk meg az abban használatos mellékjelekkel együtt. A nem latin betűs neveket a magyar ábécének azokkal a betűivel írjuk át, amelyek hangértéke a kiejtésüket tükrözi.

5. Jogtudományi művek hivatkozása, címléírás-technika

Az IJOTEN szócikkeinek hivatkozási rendszere a jogtudományban megszokott „klasszikus” jegyzetelési technika. A kéziratban a lábjegyzetek alkalmazását preferáljuk, a közzétételkor viszont – a html sajátosságai miatt értelemszerűen – végjegyzetek lesznek hipervivatkozással.

5.1 Minden hivatkozás esetén

A vezetéknevek KISKAPITÁLISSAL szerepeljenek, a keresztnéveket is minden esetben kiírjuk, a névsorrend az eredeti marad, például KIS János, Michael SACHS. (A KISKAPITÁLIS nem azonos a NAGYBETŰVEL. Kiskapitálíst a Wordben a Shift + CTRL + k billentyűkombinációval hívhatunk elő.) Több szerző/szerkesztő esetében nagyköötőjellel (–) kapcsoljuk össze a neveket. Háromnál több szerző vagy szerkesztő közül csak az ábécérend szerinti elsőt tüntetjük fel, a többire et al.-lal utalunk.

A szerző(k) neve után kettőspont áll.

Ha általában utalunk egy műre, nem kell oldalszámot megadni, minden egyéb esetben viszont igen, mégpedig pontosan a hivatkozott oldal(ak)ét (tehát a kezdő oldalszámot nem), mellőzendő a német típusú „skk.” vagy az „és következő oldalak” kitétel.

Ha a hivatkozni kívánt műnek van elérhető magyar nyelvű kiadása, minden esetben arra hivatkozunk (a fordító nevét mindig tüntessük föl az adott írás címe után), kivéve akkor, ha a hivatkozás például éppen egy esetleges eltérésre kívánja felhívni a figyelmet az eredeti szöveg és a fordítás között.

5.2. Monográfia, könyv

Az adatok állandó sorrendje:

SZERZŐ(K) NEVE az eredeti névsorrendben (a vezetéknev KISKAPITÁLISSAL kiemelve):
kötetcím, kiadás helye, kiadó neve, évszám, oldalszám (amennyiben konkrét helyre hivatkozunk).

A szerző vezetékneve tehát KISKAPITÁLISSAL, a kötet címe *dőlt betűvel* jelölendő, közöttük kettőspont áll. Ügyeljünk arra, hogy a cím után álló vessző is kurzív legyen. A kiadó esetében főszabályként kerüljük a „Kiadó”, „Kft.” stb. kifejezések használatát (például Osiris és nem Osiris Kiadó), de ez olykor nem alkalmazható (például Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó). Egyes esetekben a kiadó által használt rövidítést használjuk (KJK-Kerszöv, HVG-Orac stb.). Azt, hogy hányadik kiadásról van szó, a kiadási év előtt jelöljük felső indexben. Többkötetes műveknél a kötetszám a kötet cím után szerepel, szintén kurzíválva. Példák:

Robert WALTER: *Der Aufbau der Rechtsordnung*, Wien, Manzsche, ²1974.

Friedrich KOJA – Walter ANTONIOLLI: *Allgemeines Verwaltungsrecht*, Wien, Manzsche, ³1996, 2.

Hans KELSEN: *Tiszta jogtan*, ford. BIBÓ István, Budapest, Rejtjel, 2001, 12–13.

Ole DUE et al. (szerk.): *Festschrift für Ulrich Everling II*, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1995.

5.3. Szerkesztett kötet

Az adatok állandó sorrendje:

SZERKESZTŐ(K) NEVE az eredeti névsorrendben (szerk.): *kötetcím*, kiadás helye, kiadó neve, évszám, oldalszám.

Az egyetlen különbség a monográfiákhoz, önálló kötetekhez képest, hogy a szerző neve helyén a szerkesztő(k) neve áll, azt követően pedig a (szerk.) kitétel szerepel (sosem „ed.”, „Hrsg.”, „Éd.” stb.).

Példák:

SAJÓ András (szerk.): *Jog és szociológia*, Budapest, KJK, 1979.

David NELKEN (szerk.): *Using Legal Culture*, London, Wildy, Simmonds and Hill, 2012.

5.4. Szerkesztett kötetben megjelent könyvfejezet, tanulmány

Az adatok állandó sorrendje:

SZERZŐ(K) NEVE: „a hivatkozott írás címe” in SZERKESZTŐ(K) NEVE (szerk.): *kötetcím*, kiadás helye, kiadó, évszám, oldalszám.

A hivatkozott írás szerzőjének neve és az ezúttal nem kurzivált, hanem idézőjelbe tett címe után tehát az „in” szócskával vezetjük be, hogy melyik kötetben szerepel (az in előtt és után nincs semmilyen írásjel), a szerkesztő(k) neve után itt is a (szerk.) kitétel áll; a többi adat megegyezik a fentiekkel.

Példák:

PESCHKA Vilmos: „A modern polgári jogelméleti gondolkodás a XX. század első felében” in VARGA Csaba (szerk.): *Jog és filozófia*, Budapest, Akadémiai, 1981, 9–53.

René DAVID: „Le droit comparé, enseignement de culture générale” in Konrad ZWEIGERT – Hans-Jürgen PUTTFARKEN (szerk.): *Rechtsvergleichung*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1978, 205–210.

5.5. Folyóiratcikk

Az adatok állandó sorrendje:

SZERZŐ(K) NEVE: „a hivatkozott írás címe” a *folyóirat neve* évszám/szám, oldalszám.

Itt a folyóiratnév a kurzív, előtte és utána nincs vessző, a hivatkozott írás címe pedig idézőjelbe kerül. Amelyik folyóiratnak minden számban újakezdődik az oldalszámozása, ott az adott folyóiratszámot is meg kell adni, egyébként csak a megjelenés évét és az oldalszámot. Tartózkodjunk a „szám” kifejezés használatától (tehát 2004/10. és nem 2004. évi 10. szám). Az évfolyamot (az angolszász szokástól eltérően) nem kell megadni, csak az évszámot. Példák:

EÖRSI Gyula: „A károkozás tilalma és megengedettsége a szocialista és burzsoá jogban” *Állam- és Jogtudomány* 1962, 287–313.

KECSKÉS László: „Indító tézisek a Magyar Köztársaság Alkotmánya EU-vonatkozású szabályainak továbbfejlesztéséhez” *Európai Jog* 2004/3, 6.

Eugen EHRLICH: „Montesquieu and Sociological Jurisprudence” *Harvard Law Review* 1915–1916, 582–600.

5.6. Internetes publikáció

Az URL-lel hivatkozhatunk vagy a pontos helyre, vagy az adott tárhelyre (portálra), de ezt csak akkor, ha ott az olvasó számára is egyértelműen megtalálható a hivatkozott szöveg. Lehetőleg ezt az utóbbit tegyük, ha letölthető fájlra (pdf, html stb.) hivatkozunk. A hivatkozás során az URL-ből hagyjuk el a http:\\ tagot, akkor is, ha az nem www-vel kezdődik. A honlap látogatásának idejét megadni fölösleges, mert ha az anyag még mindig ott van, akkor érdektelen, hogy mióta van ott, ha pedig már nincs ott, akkor az olvasónak úgysem segít az, hogy tudja, mikor volt a (már nem elérhető) anyag utoljára látható. Példa:

GYÖRFI Tamás: „Gyakorlati filozófia, liberális morálfilozófia és a jog autonómiája”
Jogelméleti Szemle 2006/1, jesz.ajk.elte.hu/2006_1.html.

5.7. Visszaútalás egy már hivatkozott műre

Amikor az adott tanulmányban az első alkalommal utalunk egy műre, akkor a fent ismertetett teljes hivatkozást alkalmazzuk. Az ugyanerre a műre vonatkozó további hivatkozások esetén visszaútalunk arra jegyzetre, amelyben a hivatkozás az első alkalommal megjelent:

Lásd PIETZKER (5. j.) 1100.

Amennyiben egy jegyzeten belül ugyanattól a szerzőtől több mű is szerepel, akkor azokat a rájuk való újabb hivatkozáskor a megjelenés évszámával különböztetjük meg egymástól (az évszámok esetleges egyezésekor pedig a cím egy karakterisztikus részletével):

Vö. WALTER 1974 (12. j.) 68.

KELSEN: *Jogtan* (9. j.) 87.

KECSKÉS: „Indító tézisek” (82. j.) 7.

Az „uo.” utalást csak *egy jegyzeten belül* alkalmazzuk, akkor, ha ugyanarra a már hivatkozott műre utalunk (például „Lásd uo. 13.”).

A korábbi jegyzetre való visszaútalások természetesen hiperlinkként fognak működni, megkönnyítve az utalás feloldását az olvasó számára.

5.8. Joganyagok idézése

5.8.1. Magyar joganyagok idézése

A törvények és rendeletek címét minden esetben dőlt betűvel szedjük. Az egy tanulmányon belüli első előfordulásakor kiírjuk a teljes címet: *az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény*, majd a további előfordulásokkor már csak az évszámát és a számát tüntetjük föl, a tárgyat nem: *1989. évi*

XXXI. törvény, de ekkor is kurziváljuk. A leggyakrabban idézett jogszabályok esetében használjuk a bevett rövidítéseket (Ptk., Btk.), de első alkalommal itt is kérjük kiírni a hivatalos jogszabálynevet.

Az AB határozatokat az Alkotmánybíróság által használt módon idézzük, de a helyzetet nehezíti, hogy más az idézési módja az 1990 és 2011 közötti, valamint a 2012 januárja óta hozott határozatoknak.

5.8.1.1. Hivatkozás az 1990 és 2011 között született AB határozatokra

Ezeket az ABH éves köteteire való hivatkozással idézzük, megjelölve a határozat (végzés) kezdő és aktuálisan meghivatkozott oldalszámát is. Az ABH-hivatkozás sajátossága, hogy a végén mindig pont van (akkor is, ha zárójelben szerepel a hivatkozás egy mondat közepén), a „től–ig” oldalszámok között nagykötelet (–) használunk. Mintaként a http://www.mkab.hu/ugyek_stat/kiadvanyok/abh-eves-kotetek oldalon található határozatok szolgálnak.

34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 149, 151–152.

5.8.1.2. Hivatkozás a 2012 után született AB határozatokra:

Ilyenkor a számozott bekezdések számát használjuk a következő módon:

3013/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [24] (azaz a határozat indokolásának [24] bekezdésében található a hivatkozott tartalom).

A rendelkező részre történő hivatkozás:

3013/2012. (VI. 21.) AB határozat, Rendelkező rész,

vagy ha több pontból áll:

25/2012. (V. 18.) AB határozat, Rendelkező rész 2.

Ha a hivatkozás a szövegbeli helyzeténél fogva zárójelek közé kerül, a zárójelek rendje a következő:

{3013/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [24]}.

Ha a határozatszámra korábban már hivatkoztunk, akkor az idézet helyére elegendő így utalni: (Indokolás [24]).

5.8.1.3. Bírósági döntések

A *Bírósági Határozatokban* (folyóirat új neve: *Kúriai Döntések*) közzétett magyar bírósági határozatok egységes hivatkozása (figyeljünk a szóközökre!):

BH 2003. 294.

Az alsóbb szintű bíróságok határozataira a bíróság és az ügyszám megjelölésével hivatkozunk; ha valamelyik folyóirat leköszölte a szöveget, akkor (az ügyszám megadása után) oldalszám tekintetében arra kell hivatkozni, például:

Pest Megyei Bíróság 1.Bf.442/2004/11., megjelent: „Ítélet a Bencsik-ügyben”,
Fundamentum, 2004/4, 73–76.

5.8.2. Nemzetközi, EU-s és külföldi joganyagok hivatkozása

Főszabály szerint a nemzetközi dokumentumokat az irodalomban bevett angol (tehát nem a francia) idézéssel hivatkozunk. Magyar hivatkozás ott indokolt, ahol történelmi dokumentumról, magyar hivatalos lapban (magyarul) megjelent vagy EU-s dokumentumról van szó. Néhány helyen az irodalomban többféle hivatkozási minta is elfogadott, amelyek közül választhatunk (de egyazon a szövegen belül ne változtassunk a módszeren). Lehetőség szerint az alább felkínált eljárások közül a „nem hivatalos, de informatív” módokat használjuk, mert célunk az (adott esetben nem nemzetközi jogász) olvasó informálása (a hivatalos idézési formulák ugyanis gyakran például az évszámot sem tartalmazzák). A nemzetközi szerződések, dokumentumok címét kurziváljuk.

5.8.2.1. Nemzetközi szerződések

5.8.2.1.1. Történelmi szerződések

1648. évi vesztfáliai békeszerződés, XXVIII. cikk.

Ha az eredeti szövegben arab számozással szerepelnek a cikkek, értelemszerűen a magyar átiratban is így kell feltüntetni.

5.8.2.1.2. Hazánkban kihirdetett nemzetközi szerződések

1969. évi bécsi egyezmény, 34–37. cikk. Kihirdette: 1987. évi 12. törvényerejű rendelet a szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről.

További hivatkozásoknál elegendő: *1969. évi bécsi egyezmény, 2. cikk.*

5.8.2.1.3. Közzétett, de nem kihirdetett nemzetközi szerződések

1949. évi genfi egyezmények, 2000/17–20. számú Nemzetközi Szerződés a külügyminisztertől, Magyar Közlöny, 2000/112. (2000. november 16.), 7020–7116.

5.8.2.1.4. Ki nem hirdetett nemzetközi szerződések

Hivatalos:

Inter-American Convention on the Granting of Civil Rights to Women, 1438 U.N.T.S. 51, Article 1.

Nem hivatalos, de informatív – a legpraktikusabb (további hivatkozásoknál csak a hiteles nyelv szerinti cím, a megkötés helye és ideje már nem kell):

Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa, Maputo, 11 July 2003, Article 1.

5.8.2.2. ENSZ-dokumentumok

5.8.2.2.1. A Biztonsági Tanács határozatai

Amennyiben magyarul is ki van hirdetve, akkor a következő idézés javasolt:

Statute of the International Tribunal for Rwanda. S. C. Res. 955, 3453rd mtg., 8 November 1994, U.N. Doc. S/RES/955 (1994), Annex, Article 3. Kihirdette: 1999. évi

CI. törvény az 1994. január 1. és 1994. december 31. között Ruanda területén elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitárius jog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek, valamint a szomszédos államok területén elkövetett népirtásért és egyéb hasonló jogsértésekért felelős ruandai állampolgárok megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról.

Ha a BT-határozat nincs kihirdetve magyarul, akkor a következő idézés javasolt:

Hivatalos angol:

S.C. Res. 660, 45 U.N. SCOR at 19, U.N. Doc. S/RES/660 (1990), para. 1.

Nem hivatalos, de informatív:

S.C. Res. 660, 2932nd mtg., 2 August 1990, U.N. Doc. S/RES/660 (1990), para. 1-2.

5.8.2.2.2. A Közgyűlés határozatai

Hivatalos, új határozati számozás:

United Nations Millennium Declaration, G.A. Res. 55/2, U.N. GAOR, 55th sess., Supp. No. 49, at 4, U.N. Doc. A/55/49 (2000)

Hivatalos, régi határozati számozás:

Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, G.A. Res. 1514 (XV), 15 U.N. GAOR Supp. (No. 16) at 66, U.N. Doc. A/4684 (1961)

Nem hivatalos, de informatív:

Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, G.A. Res. 1514, 947th plen. mtg., 14 December 1960, U.N. Doc. A/RES/1514 (XV), Annex, para. 1.

5.8.2.2.3. Konferenciai záróokmányok

Final Act of the International Conference on Human Rights (Proclamation of Teheran), Teheran, 13 May 1968, U.N. Doc. A/CONF.32/41 (1968), para. 2.

Vienna Declaration and Programme of Action, Vienna, 25 June 1993, U.N. Doc. A/CONF.157/23, preamble.

5.8.2.2.4. Emberi Jogi Bizottság (Human Rights Committee)

General Comment No. 29. (Art. 4, States of Emergency), 24 July 2001, U.N. Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001), para. 11.

Quinteros v. Uruguay, Communication No. 107/1981, 21 July 1983, U.N. Doc. CCPR/C/19/D/107/1981, para. 14.

5.8.2.2.5. Ex-Emberi Jogi Bizottság (ex-Commission on Human Rights) és az Emberi Jogok Előmozdításának és Védelmének Albizottsága

Hivatalos:

Human rights and terrorism, C.H.R. Res. 1997/42, ESCOR Supp. (No. 3) at 139, U.N. Doc. E/CN.4/1997/42 (1997), para. 1.

Albizottsági dokumentum, nem hivatalos, de bevett hivatkozás:

Terrorism and human rights. Final report of the Special Rapporteur, Kalliopi K. Koufa, 25 June 2004, U.N. Doc. E/CN.4/Sub.2/2004/40, para. 12.

5.8.2.2.6 Emberi Jogi Tanács (Human Rights Council)

Jelentés, bevett idézés:

Report of the independent expert on the question of human rights and extreme poverty, Arjun Sengupta, 31 May 2007, U.N. Doc. A/HRC/5/3, para. 1.

5.8.2.3. Bírószági döntések

5.8.2.3.1. Állandó Nemzetközi Bírószág

The S.S. Lotus (France v. Turkey), Judgement No. 9, 7 September 1927. P.C.I.J. Series A, No. 10, 18.

Interpretation of Article 3, paragraph 2, of the Treaty of Lausanne (Frontier between Iraq and Turkey), Advisory Opinion No. 12, 21 November 1925. P.C.I.J. Series B, No. 12, 25.

5.8.2.3.2. Nemzetközi Bírószág

Case concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgement of 27 June 1986, I.C.J. Reports 1986, 64-65, para. 115.

Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Advisory Opinion of 28 May 1951, I.C.J. Reports 1951, 23.

5.8.2.3.3. Emberi Jogok Európai Bírószága

A döntéseket angolul jelöljük (tehát nem franciául, és nem is valamiféle magyarított formában; az esetlegesen megjelent magyar ítéletfordításokat kiegészítésként megadhatjuk a hivatalos jelölés után „magyarul megjelent.” bevezetéssel).

1998 előtt (régi ítéletek idézése, hivatalos papíralapú kiadványban):

McCann and Others v. The United Kingdom, Judgement of 27 September 1995, Series A, no. 324, p. 62, § 213-214.

1998 után a „Reports of Judgments and Decisions of the European Court of Human Rights” tartalmazza a legfontosabb döntéseket:

Campbell v. Ireland [GC], no. 45678/98, § 24, ECHR 1999-II.

Amennyiben az 1998 utáni döntés nem jelent meg az ECHR-ben, akkor ügyszám és dátum alapján hivatkozunk őket (ezek elektronikusan elérhetők a HUDOC adatbázisból:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc-en>):

McShane v. The United Kingdom, Judgement of 28 August 2002, no. 43290/98, § 94-98.

5.8.2.3.4. Európai Bíróság

A bírósági esetjogot az európai esetjogi azonosító (ECLI) szerint hivatkozunk, amely az esetszám alapján kikereshető az EUB honlapján (<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=hu>):

Majd az eredményül kapott oldalon az adatok között szerepel az eset hivatalos elnevezése:

és azonosítója:

Határozatok Tára 2005 I-06421		
Linkek a szövegekhez		
	Curia	EUR-Lex
ítélet ECLI:EU:C:2005:446		
indítvány ECLI:EU:C:2005:62		

Ennek birtokában össze tudjuk állítani az ítélet hivatkozását, amelynek adatsora a következő: az ügy általános elnevezése, nyilvántartásba vételi száma, ECLI-azonosítója, konkrét szövegrészre hivatkozás esetén pedig a bekezdésszám. Példa:

Schempp-ítélet, C-403/03, C:2005:446, 22. pont.

Luxemburg kontra Parlament ítélet, C-230/81, C:1983:32.

A teljes hivatkozást az első elfordulásakor írjuk ki, majd az újabb említésekkor tovább rövidül a hivatkozás, elmarad belőle a nyilvántartásba vételi szám (de minden más marad), azaz:

Schempp-ítélet, C:2005:446.

Luxemburg kontra Parlament ítélet, C:1983:32, 28. pont.

5.8.2.4 Uniós jogszabályok

Az EU-s dokumentumok magyar nyelvű idézéséhez általános útmutató található az alábbi címen:

<http://publications.europa.eu/code/hu/hu-000500.htm>.

A EU-s normaidézés legfontosabb típusait itt kiemeljük:

EKSZ 234. cikk (1) bekezdés

A Bizottság 1038/2006/EK rendelete (2006. július 7.) az egyes gyümölcs- és zöldségfélék belépési árának meghatározására szolgáló behozatali átalányértékek megállapításáról 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel módosított és naprakészé tett, az 1999. február 8-i 307/1999/EK tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 4. cikke (2a) bekezdésének értelmében

5.8.2.5. Külföldi nemzeti joganyagok

Külföldi (nemzeti) anyagokat az ottani szabályok szerint (tehát például angolszász országokban nemcsak az eset neve, hanem a *law report*, annak évszáma, oldalszáma stb. megadásával) hivatkozzuk:

Royal College of Nursing v. St Marylebone Corp 'n [1959] 3 All ER 663

BVerfGE 1, 97

Angolszász joganyagokhoz (de nem máshoz!) az *Oxford Standard for Citation of Legal Authorities (OSCOLA)* használata ajánlott: http://denning.law.ox.ac.uk/published/oscola_2006.pdf.

6. A mintaszocikk.doc fájl

Háromféle mintaszócikk érhető el: az egyik az identitásszócikkek (tartalmi-szerkezeti) mintájául szolgálhat (*identitasszocikk_minta.pdf*). A másik két fájl pedig egy enciklopédia-szócikk két változata: A *mintaszocikk.doc* fájl a tanulmányok általános Word-sémáját tartalmazza. Érdeemes azt a dokumentumot elmenteni más néven és abban dolgozni, mert így a formátumok egyszerűbben előhívhatók, nem kell betűméretet méricskélteni stb. Ugyanennek a fájlnek a PDF-formátumú változata pedig a szöveghez fűzött, többnyire gyakorlati jellegű megjegyzéseket is tartalmaz, rámutatva néhány technikai és tartalmi részletre (*mintaszocikk_kommentalt.pdf*).

A szerkesztőségnek elküldendő fájlok nevében először mindig a szerző neve szerepeljen, majd röviden a témamegjelölés (lehetőleg kerülve az ekezeteket), például: Fekete_kontinentalis_jogrendszerek.doc.